

Сучасні технології інструментально-виконавської підготовки педагога-музиканта

Ключові слова: інноваційна діяльність, інструментально-виконавська підготовка, музично-виконавська діяльність, інноваційні технології, педагог-музикант.

Key words: innovative activity, instrumental and performing training, musical performance, innovative technologies, music teacher.

Якість змісту освіти визначається ступенем її відповідності соціальному замовленню – тобто реалізації ідеї всебічного розвитку особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва, здатного на високому рівні фахової підготовленості компетентісно забезпечувати навчально-виховний процес у середніх закладах освіти. Високі вимоги до якості фахової підготовки учителів музичного мистецтва зумовлюють необхідність створення та впровадження інноваційних технологій інструментально-виконавської підготовки студентів мистецьких факультетів педагогічних університетів. Оновлення національної традиційної системи музично-педагогічної освіти полягає перш за все у формуванні різнобічно розвиненої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва, здатного не лише демонструвати свої педагогічні здібності, а й презентувати прогресивний стиль педагогічного керівництва найвищого рівня.

Інноваційна діяльність вчителя музичного мистецтва виявляється у завчасному проектуванні навчально-освітнього процесу, в цілепокладанні, визначенні мети, завдань, змісту та конкретних технологій мистецького інноваційного навчання. Мистецька інноваційна діяльність є відбитком не лише особливостей оновлення традиційної системи освіти шляхом раціоналізації, або впровадження новаторського досвіду, або модернізації, а й презентує індивідуальний стиль педагога-музиканта – фахівця найвищого ступеня педагогічної творчості.

Загальнопедагогічний фундамент досліджень з проблеми розробки та

впровадження інноваційних технологій інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва підтверджується теоретичними концепціями, серед яких: теорія цілісного навчального процесу (Ю.Бабанський, К.Платонов, М.Сорокін та ін.); теорія оптимізації навчально-виховного процесу (Ю.Бабанський, С.Лисенкова та ін.); теорія поетапного формування розумових дій (П.Гальперін, Н.Тализіна, М.Волович та ін.); концепції програмованого та проблемного навчання (М.Гузик, В.Фірсов, В.Шаталов та ін.); концепції індивідуалізації та диференціації навчання (А.Границька, Ю.Макарова, І.Унт, В.Шадриков та ін.); концепції перспективно-випереджаючого навчання (В.Гузеєв, С.Лисенкова та ін.); концепція акмеологічного навчання (А.Деркач, Н.Гузій, Н.Кузьміна та ін.). Музично-педагогічний та мистецтвознавчий фундамент розробки проблеми складають дослідження з методології, теорії та методики музичного навчання (Е.Абдулін, О.Апраксина, Л.Арчажникова, Б.Асаф'єв, А.Болгарський, Л.Василенко, Н.Гуральник, О.Єременко, К.Завалко, Л.Коваль, А.Козир, Л.Куненко, Л.Масол, О.Михайличенко, В.Москаленко, О.Ніколаєва, О.Олексюк, В.Орлов, О.Отіч, Г.Падалка, В.Петрушин, Г.Побережна, В.Ражніков, О.Реброва, Т.Рейзенкінд, О.Ростовський, О.Рудницька, Н.Сегеда, В.Федоришин, Г.Ципін, Ю.Цагареллі, В.Шульгіна, О.Щолокова та ін.).

У педагогічній практиці визначено, що сучасні інноваційні освітні процеси йдуть за трьома основними напрямками: зміна системи діяльності, її функцій та ієрархічної будови в процесі формування особистісного стилю роботи; зміна особистості суб'єкта, що проявляється як за зовнішніми ознаками (моторика, музична мова, емоційність тощо), так і за внутрішніми – у формуванні відповідних елементів професійної свідомості (пам'ять, мислення тощо), становленні професійного світогляду; зміна відповідних компонентів установки суб'єкта по відношенню до об'єкта діяльності, що проявляється у когнітивній сфері як підвищення рівня інформованості про об'єкт, в емоційній – як зацікавлення у взаємодії з об'єктом, у практичній – як усвідомлення реальних можливостей зміни об'єкта.

Інструментально-виконавська підготовка вчителя музичного мистецтва є

важливою для вирішення завдання професійного становлення майбутнього фахівця. Професіоналізм вчителя характеризується високою продуктивністю й ефективністю діяльності. Так, на думку В. Сластьоніна продуктивною вважається діяльність, яка вирізняється високим показником якості за основними показниками – продуктивності, оптимальної інтенсивності й напруженості, високої точності та надійності, організованості, стабільності і опосередкованості, які переслідують позитивні соціально значущі цілі, зберігають здоров'я фахівця та розвивають його як особистість [3, с. 18].

Виявлення змістових основ оновлення мистецької освіти неодмінно веде за собою розробку нового формату їх впровадження, визначення організаційно-структурних чинників модернізації навчально-виховного процесу з фахових дисциплін у ВНЗ педагогічної освіти. З точки зору В.Лабунця, теоретичними підвалинами для вирішення прикладних завдань інструментальної підготовки майбутнього вчителя музики у системі професійного навчання є:

- виявлення специфіки та закономірностей формування професійних навичок у залежності від їх характеру;
- дослідження психолого-педагогічних особливостей організації професійної діяльності;
- забезпечення формування узагальнених професійних навичок;
- вивчення мотивації фахового навчання і майбутньої професійної діяльності;
- вивчення впливу станів особистості на ефективність професійного навчання і способи їх діагностики;
- дослідження змін особистості в процесі професійної підготовки та їх впливу на можливості самореалізації у фаховій діяльності;
- формування основ психолого-педагогічної оптимізації системи професійного навчання [2, с.137-138].

Заняття в інструментально-виконавському класі є основною формою організації навчальної діяльності з цілеспрямованою взаємодією викладача та студента, що має обмежені часові рамки і виконує всі дидактичні функції мистецького навчання. Правильно організований інструментально-

виконавський урок відповідає головним дидактичним принципам: систематичності й послідовності, активності і усвідомленості, наочності, проблемності тощо. Основне завдання уроку даного типу у вищих навчальних закладах педагогічного профілю – створення надійно підготовленого спеціаліста у визначеній галузі діяльності. Це передбачає забезпечення майбутнього вчителя музичного мистецтва необхідним рівнем знань, що відповідають соціальному замовленню і засвоєнню умінь та навичок для забезпечення ефективної практичної діяльності. Важливою складовою інноваційної інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва є спрямованість на продуктивну діяльність. З цього приводу доцільно розглянути складові компоненти інструментально-виконавської підготовки.

Складовими компонентами процесу інструментально-виконавської підготовки педагога-музиканта є теоретичне і виконавське освоєння музичного твору, а також вивчення досвіду музично-виконавської діяльності.

Теоретичне і виконавське освоєння музичного твору відображає формування у студентів необхідних знань, умінь та навичок музично-теоретичного і виконавського аналізу твору, а також свідомого освоєння технології виконання та відтворення художнього змісту твору.

Необхідні знання, практичні уміння та навички музично-теоретичного і виконавського аналізу твору виявлятимуться у спроможності самостійного їх застосування студентами при створенні і обґрунтуванні теоретичної моделі інтерпретаційного задуму.

Використання компоненту освоєння нотного тексту музичного твору та його елементів - освоєння технології виконання твору і освоєння художнього змісту твору спрямоване на формування необхідних знань, практичних умінь та навичок адекватного відтворення звуковисотності, метроритму, формоутворюючої динаміки, артикуляції, темпу, акцентуації, штрихів, агогіки, тембру, а також вибору доцільної аплікатури, опрацювання складних для виконання місць, досягнення раціоналізації

виконавських рухів, відтворення образно-тематичної побудови твору, що дозволяє виконувати твір як певну художню систему.

Проте, теоретичне і виконавське освоєння музичного твору повинно пов'язуватись з освоєнням особливостей здійснення практичної музично-виконавської діяльності, зокрема аналітико-коригувальної діяльності виконавця, встановлення психологічного взаємозв'язку із слухачами під час концертного виконання твору.

Вивчення досвіду музично-виконавської діяльності передбачає формування у студентів умінь та навичок аналізу досвіду музично-виконавської діяльності викладача з основного музичного інструменту і досвіду практичної музично-виконавської діяльності відомих музикантів-виконавців минулого і сучасності.

Застосування компоненту вивчення особливостей концертної діяльності відомих музикантів та його елементів - аналіз концертних виступів, виявлення і аналіз варіантів інтерпретації творів було спрямовано на формування у студентів необхідних знань, практичних умінь та навичок аналізу рівня виконавського освоєння художнього змісту твору, рівня психологічної готовності до виконання твору в умовах сценічного виступу, рівня техніко-виконавської майстерності, виконавської надійності і артистизму у відтворенні художнього змісту музичного твору. Так виявлення і аналіз варіантів інтерпретації творів передбачав вивчення особливостей виконавської манери того чи іншого музиканта, яка характеризується його належністю до об'єктивного чи суб'єктивного напрямків, що існують у музичному виконавстві, виявленні рівня індивідуальних перетворень авторського тексту музичного твору, здійснених відомими музикантами-виконавцями, а також аналіз глибини прояву творчої індивідуальності виконавця через виявлення особливостей виконавської інтерпретації твору.

Таким чином, ефективність формування інструментально-виконавської підготовленості студентів до мистецької інноваційної діяльності та її теоретико-методичне обґрунтування може здійснюватися за таких основних

педагогічних умов: актуалізація життєтворчої мотивації студентів до самостійного наукового пізнання, активної професійної позиції, здатності до постійного фахового розвитку; досягнення діалогових засад у процесі творчої взаємодії в інструментальному класі; інтеграції різновидів діяльності студентів, спрямованих на досягнення мети; забезпечення навчально-виховного процесу сучасними технічними засобами (відіо і аудіо апаратурою, Інтернет та іншими медіа технологіями), навчально-методичною літературою даного напрямку; стимуляції інноваційного навчання інтерактивними засобами; використання в педагогічній практиці форм, методів і засобів мистецьких інновацій, новаторства та самоосвіти, створення нових оригінальних методів навчання музики; спонукання майбутніх педагогів-музикантів до творчого самовираження в інноваційній інструментально-виконавській діяльності. Запровадження вищеназваних педагогічних умов обумовлює взаємозв'язок та послідовність проведення поетапної методично вивіреної інструментально-виконавської підготовки майбутніх фахівців до проведення мистецької інноваційної діяльності, що забезпечує ефективність означеного процесу.

Список використаних джерел

1. Ковальчук В. Професійна та світоглядно-методологічна підготовка сучасного вчителя: модернізаційний аналіз /Володимир Ковальчук. – К. – Дрогобич : Коло, 2004. – 264 с.

2. Лабунець В.М. Інноваційні технології інструментально-виконавської підготовки майбутнього вчителя музики: теорія та методика: монографія / В.М. Лабунець. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2014. – С. 137-138

3. Слостенин В. А. Введение в педагогическую аксиологию : учеб. пособие / В. А. Слостенин, Г. И. Чижакова.– М. : Академия, 2003. – 192 с.